

KLAGANDE

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

MOTPART

Länsstyrelsen i Östergötlands län

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen Östergötlands beslut den 27 februari 2023, se bilaga 1

SAKEN

Skydds jakt på skarv enligt jaktförordningen (1987:905)

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

Länsstyrelsen i Östergötlands län beslutade den 27 februari 2023 att meddela tillstånd till att bedriva skydds jakt på storskarv i Östersjön inom Östergötlands län. Skälen för beslutet framgår av bilaga 1.

[Redacted] överklagar beslutet i den del det avser tillstånd till skydds jakt inom Natura 2000-område under perioden 1 april–15 maj 2023.

[Redacted] för i huvudsak fram följande.

Skyddsjakt som bedrivs under den aktuella perioden riskerar att utsätta det dödade djurets avkommor för onödigt lidande. Skyddsjakt under häckningstid kan accepteras vid undantagsfallen att skyddsjakten endast kan utföras under denna specifika tidsperiod för att uppfylla sitt syfte eller då syftet är att ta bort specifika individer som utgör allvarlig skada. Att i övrigt tillåta skyddsjakt på storskarv under den angivna perioden strider emellertid mot bestämmelsernas syften. Om skyddsjakten tillåts under häckningstid är risken stor för störning på andra häckande arter i området.

██████████ vänder sig mot att skyddsjakt tillåts att bedrivs inom Natura 2000-område och naturreservat. Skyddsjakten utgör en sådan störning gentemot områdets övriga bevarandevärden som kräver tillstånd enligt Natura 2000-bestämmelserna i 7 kap. 28 a § miljöbalken.

Det finns inte några data på att den östgötska populationen av storskarv har påvisad effekt på länets bestånd av abborre. Flera berörda fiskebestånd började minska redan innan storskarven blev talrik. Utökning av skyddsjakten enligt angivet tillstånd kommer med största sannolikhet inte att uppnå sitt syfte, vilket enligt rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar (fågeldirektivet) är ett obligatoriskt krav för att ge tillstånd för skyddsjakt.

Fram till dess att länsstyrelsen har kunnat presentera några underlag som visar att tillståndsgiven skyddsjakt skulle vara mer effektiv än den som studerats i Danmark anser föreningarna att effektiviteten av skyddsjakten måste ifrågasättas i så stor omfattning att grundkriteriet, att skyddsjakt med stor sannolikhet ska uppfylla sitt syfte, definitivt inte kan anses vara uppfyllt. Länsstyrelsen menar att risk för otillåten störning på förekommande arter inte bedöms föreligga, men utan att ange några detaljer för hur påverkan i samband med tillståndsgiven jakt kan komma att se ut. En sådan bedömning uppfyller

inte kraven som ställs enligt gällande lagstiftning och bevarandeplan för området.

Länsstyrelsen yttrar i huvudsak följande.

Ett av de 24 utvalda föryngringsområdena för fisk, Licknevarpefjärden, ligger inom Natura 2000-området Åsvikelandet-Kvädö. Det aktuella området är enligt fågeldirektivet utpekat som ett område som syftar till att bevara totalt 14 fågelarter listade i direktivets bilaga. Av dessa bedöms åtminstone 6 arter vara sådana som är knutna till vatten- och våtmarksmiljöer som skulle kunna utsättas för en störning av den ifrågavarande skyddsjakten. För två av arterna, skräntärna och fiskgjuse, bedöms bevarandetillståndet i området vara otillfredsställande. De villkor som föreskrivits för jakten utgör ett tillräckligt hänsynstagande till fiskgjusen för att jakten ska kunna bedrivas utan att riskera att orsaka en otillåten störning. När det gäller skräntärnan bedöms den eventuella störning som uppstår på födosökande individer vara begränsad och sakna betydelse för att återupprätta eller bibehålla populationen av arten på en tillfredsställande nivå.

För området listas i övrigt 16 andra fågelarter som ska bevaras. Av dessa är det endast en art, silltrut, som inte bedöms ha ett gynnsamt eller tillfredsställande bevarandetillstånd. Den aktuella arten är numera en mycket sällsynt häckfågel i den östgötska skärgården och det aktuella området bedöms inte vara av större värde för arten varken som häckningsområde eller födosöksområde. Störningen som uppstår på övriga listade arter bedöms sammantaget sakna betydelse för att återupprätta eller bibehålla populationen av arterna på en tillfredsställande nivå och skyddsjakten bedöms inte medföra en sådan störning på vare sig prioriterade eller övriga ingående arter i Natura 2000-området att jakten skulle behöva föregås av ett tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken.

Det finns en särskild föreskrift som förbjuder framförande av motordriven farkost i Licknevarpefjärden om inte länsstyrelsen meddelar tillstånd för detta. Någon sådan ansökan har inte inkommit och eventuell jakt är därmed huvudsakligen hänvisad till att bedrivas från land. Därutöver råder Länsstyrelsen över jakten i området och kan därmed styra på vilket sätt och under vilka förutsättningar jakt kan bedrivas i området.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Fågeldirektivet utgör ett gemensamt regelverk för bevarande av fågelarter som förekommer naturligt i vilt tillstånd liksom av deras livsmiljöer i hela Europeiska unionen. Storskarven omfattas av fågeldirektivet. Den har inte upptagits i listan för jaktbara arter och allmän jakt av storskarv är alltså inte tillåten. Med stöd av undantagsbestämmelserna i direktivet kan emellertid tillstånd till skydds jakt ges under vissa förutsättningar. Dessa undantagsbestämmelser har förts in i jaktförordningen (1987:905).

Av 23 a § första stycket 3 jaktförordningen framgår att beslut om jakt får meddelas för att förhindra allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom, om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde.

Begreppet allvarlig skada hänför sig framför allt till skador på egendom som medför ekonomiska förluster eller ökade kostnader. För att skadan ska betraktas som allvarlig bör den överstiga vad som kan anses normalt eller rimligt att tolerera. Vid bedömningen av om det föreligger en risk för allvarlig skada ska det beaktas om det är sannolikt att allvarlig skada kommer att inträffa (Kammarrätten i Jönköpings dom den 19 december 2018, mål nr 57-18).

Enligt EU-kommissionens vägledning – Great cormorant Applying derogations under Article 9 of the Birds Directive 2009/147/EC kan beslut om skyddsjakt fattas även om det inte går att dokumentera allvarlig skada. En sådan bedömning ska enligt EU-kommissionen baseras på att ett betydande antal skarvar söker föda i ett begränsat område. Dessutom måste populationsstrukturen och artsammansättningen i fiskbeståndet indikera att skarvens predation är den troligaste orsaken till minskade fångster eller skador på fisk och det ska inte vara troligt att det är andra faktorer som orsakar allvarlig skada. EU-kommissionen anser dock att det kan vara svårt att i praktiken beräkna beståndets storlek och att det kan vara lämpligt med ett mer pragmatiskt tillvägagångssätt där exempelvis en oberoende sakkunnig lämnat ett utlåtande.

Kammarrätten i Stockholm har i dom den 26 februari 2019 i mål 8465-18 m.fl. bedömt om det fanns förutsättningar för skyddsjakt på skarv, bl.a. för att freda beståndet av abborre. Kammarrätten instämde i förvaltningsrättens bedömning vad gäller risken för att fisket allvarligt kan komma att skadas samt att den beviljade skyddsjakten på skarv är berättigad och står i proportion till ändamålet med jakten. Förvaltningsrätten anförde bl.a. följande. Presenterad forskning och övrig utredning i målet ger stöd för att skarvens population är kopplad till abborrbeståndets storlek och att det därmed föreligger risk att fisket allvarligt kan komma att skadas. Den beviljade skyddsjakten får anses berättigad och stå i proportion till skyddsjakten ändamål. Skyddsjakten strider därför inte heller mot gällande lagstiftning eller Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar.

Kammarrätten i Jönköping hade i dom den 31 mars 2020 i mål nr 2503-19 att bedöma om det fanns förutsättningar att bevilja en ansökan om tillstånd till skyddsjakt på storskarv. Kammarrätten, som inhämtade yttrande från Naturvårdsverket, gjorde bedömningen att underlaget visserligen gav stöd för att

skarv predatorer fisk och kan påverka lokala fiskbestånd negativt, samt att det också var utrett att ett betydande antal skarvar födosökte i det område som ansökan om skydds jakt gällde, men ansåg ändå inte att detta var tillräckligt för att dra slutsatsen att det fanns förutsättningar för skydds jakt. Kammarrätten kom till slutsatsen att det inte fanns tillräckligt stöd för att sambandet mellan skarvens aktivitet och nedgången i kommersiella fiskebestånd var så starkt att skydds jakt kunde medges.

Förvaltningsrättens bedömning

Frågan i målet är om det fanns förutsättningar för att bevilja skydds jakt på storskarv under perioden 1 april–15 maj 2023 i områden vilka är belägna inom Natura 2000-området Åsvikelandet-Kvädö.

Förvaltningsrätten konstaterar inledningsvis att den i beslutet angivna perioden redan har passerat. Föreningarna får trots detta anses ha ett berättigat intresse av att få överklagandet prövat i sak.

Förvaltningsrätten konstaterar inledningsvis att Länsstyrelsen i sitt beslut har angett att antalet lekplatser är en begränsande faktor för många kustbestånd av sötvattensarter av fisk, att de områden där lekplatser finns därför har stor betydelse och att sådana trånga, grunda vatten väl passar skarvens fiske eftersom fisken har svårt att undkomma. Vidare anges att detta fiske riskerar att leda till allvarlig skada på bestånd av storvuxen gädda, gös, öring och abborre.

Förvaltningsrätten konstaterar vidare att Länsstyrelsen år 2022 har tagit fram en regional förvaltningsplan för skarv. I förvaltningsplanen finns mål om att bl.a. motverka allvarlig skada på fiske och det konstateras att skarvens bevarandestatus för närvarande är så gynnsam att förvaltningen kan koncentreras till att framför allt minska och/eller förebygga allvarlig skada. Detta bör enligt förvaltningsplanen i möjligaste mån bedrivas genom

utveckling av störningsåtgärder och skydds jakt och en av åtgärderna är att fatta beslut om utökad skydds jakt efter skarv inom viktiga föryngringsområden för fisk.

I länsstyrelsens beslut anges att Östergötland, enligt inventering åren 2018–2020, bedömdes hysa cirka 6 500 skarvpar, varav drygt 70 procent längs kusten. I beslutet redogörs det för skarvens konsumtion av fisk men det saknas dokumentation i målet avseende eventuella skador som uppstått för fisket på grund av skarv i de aktuella områdena. EU-kommissionen har emellertid ansett att det i praktiken är svårt att beräkna beståndets storlek och att det kan behövas ett mer pragmatiskt tillvägagångssätt vid bedömningen av om det riskerar att uppstå allvarlig skada. Den nu beviljade skydds jakten tar sikte på att minska de negativa effekter som skarvarna orsakar genom sin predation och som påverkar fisket negativt. Skydds jakten i föryngringsområden avser att skydda fisken där det är av särskild vikt att fisken fredas. När skarv uppehåller sig i ett sådant område får det enligt förvaltningsrättens mening anses föreligga risk för allvarlig skada.

Vad gäller kriteriet att det inte ska finnas någon annan lämplig lösning anser förvaltningsrätten att utredningen ger stöd för att det inte finns någon sådan annan lämplig lösning i fråga om de nu aktuella områdena.

I fråga om kriteriet att beslutet inte får försvåra en gynnsam bevarandestatus hos skarvens bestånd i dess naturliga utbredningsområde gör förvaltningsrätten ingen annan bedömning än länsstyrelsen.

Förvaltningsrätten bedömer sammantaget att den beviljade skydds jakten i de nu aktuella områdena, med de villkor som har föreskrivits, får anses berättigad och stå i proportion till skydds jaktens ändamål. Skydds jakten strider därför inte heller mot gällande lagstiftning eller Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar.

Verksamheter och åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka ett Natura 2000-område kan enligt 7 kap 28 a § miljöbalken kräva tillstånd enligt miljöbalken. Länsstyrelsen har i bedömningen angett att skyddsjakten inte bedöms kräva tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken. Det framgår som villkor till beslutet att jakt inte får bedrivas i strid mot bestämmelser om skydd av områden enligt miljöbalken. Förvaltningsrätten anser inte att det som klaganden anfört om krav på tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken utgör hinder för att besluta om skyddsjakt enligt jaktförordningens bestämmelser.

Överklagandet ska därmed avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Information om hur man överklagar finns i bilaga 2 (FR-03).

[REDACTED]

Rådman

I avgörandet har även nämndemännen [REDACTED]

[REDACTED]

Tillstånd till skydds jakt på skarv i Östersjön inom Östergötlands län

Beslut

Länstyrelsen meddelar tillstånd att skydds jakt på storskarv (i fortsättningen benämnd skarv) får ske enligt nedan angivna förutsättningar och villkor. Tillståndet gäller till och med den 15 maj 2023.

Länstyrelsen förordnar att skydds jakten får ske från motorbåt, dock inte som efterföljs jakt.

Länstyrelsen meddelar tillstånd att skydds jakten som bedrivs för att freda bestånd av abborre får bedrivas på allmänt vatten enligt vad som framgår av 12 § andra stycket jaktlagen (1987:259).

Detta beslut kan helt eller delvis återkallas av Länstyrelsen om det finns särskilda skäl.

Länstyrelsen förordnar, med stöd av 59 § jaktförordningen (1987:905), att detta beslut ska gälla utan hinder av att det överklagas.

- **Skydds jakt för att freda bestånd av abborre**
Skydds jakt på skarv för att freda bestånd av abborre får bedrivas i Östersjön inom Östergötlands län, under perioden 1 mars – 31 mars. Högst 500 skarvar får fällas.
- **Skydds jakt inom fredningsområden för fisk, samt av Länstyrelsen angivna föryngringsområden för fisk**
Skydds jakt på skarv är tillåten inom fredningsområden för fisk, samt inom av Länstyrelsen angivna föryngringsområden för fisk i Östersjön inom Östergötlands län. Områdena där jakten får bedrivas framgår av bilaga 2.
Skydds jakten får bedrivas under perioden 1 mars – 15 maj.
Högst 1500 skarvar får fällas.

Villkor

Skyddsjakt enligt ovanstående förutsättningar får endast bedrivas enligt följande villkor:

- Berörd fastighetsägare och jakträttshavaren ska ha lämnat sitt medgivande till jakten.
- Den som jagar med stöd av detta tillstånd ska före jakten kontrollera via Länsstyrelsens hemsida att det tillåtna antalet skarvar som får fällas inte kommer att överskridas.
- Jakten får inte ske närmare än 300 meter från känd boplats för skarv, havsörn eller fiskgjuse.
- Jakten får inte bedrivas i strid mot bestämmelser om skydd av områden enligt miljöbalken, såsom fågelskyddsområden, sälskyddsområden, nationalparker och naturreservat om inte Länsstyrelsen föreskrivit annat.
- Jakten ska ske på ett sådant sätt att övrigt vilt störs i så liten utsträckning som möjligt i enlighet med 5 § jaktlagen.
- Jakten ska ske på ett sådant sätt och under sådana tider att den rekreationssökande allmänheten störs i så liten utsträckning som möjligt.
- Jakten får endast bedrivas med skjutvapen och endast tillåtna jaktmedel enligt 10§ jaktförordningen.
- Patroner som är laddade med blyhagel får inte användas i eller inom 100 meter ifrån våtmark.
- Jakten utförs på ett jaktetiskt korrekt sätt och skadeskjutningar undviks. Jägaren ansvarar för att fällda skarvar bärgas.
- Kopia av detta tillstånd ska medföras av den som bedriver jakt med stöd av detta tillstånd.
- Rapporteringsskyldighet ska fullgöras enligt nedan.

Rapporteringsskyldighet

Rapporteringen ska ske snarast, **dock senast en vecka** efter att skarv har fällts. Rapporteringen lämnas via Länsstyrelsens hemsida.

[Östergötland | Länsstyrelsen Östergötland \(lansstyrelsen.se\)](https://www.lansstyrelsen.se/ostergotland/)

Rapporten ska innehålla följande:

- Uppgifter om antalet skarvar som fällt med stöd av respektive tillåten skyddsjakt. (För att freda bestånd av abborre/inom fredningsområden eller angivna föryngringsområden för fisk)
- Vem som fällt fågel, inklusive kontaktuppgifter.
- Jaktdatum och plats för jakten.
- Om ringmärkt skarv fällt, uppgifter om ringens/ringarnas inskription. Ringar ska sändas till Naturhistoriska Riksmuseet.
- Eventuella andra iakttagelser som kan vara av intresse, till exempel effekter av skyddsjakten.

Underlag för Länsstyrelsens bedömning

Skarvens utbredning

Den första östgötska skarvhäckningen i modern tid dokumenterades i slutet av 1980-talet (Gezelius 2021). Redan från början av 1990-talet inleddes årlig beståndsövervakning av de östgötska skarvarna främst av ideella ornitologiska organisationer. Större länsinventeringar samordnade av Länsstyrelsen genomfördes 1997, 2006 och 2012 (Nilsson 1997, Gezelius & Larsson 2007, Wirdheim & Engström 2013). Beståndet tillväxte särskilt mycket från 1993 och fram till åren efter millennieskiftet då antalet häckande par ökade från omkring 2000 par till nästan 5000 par.

2015 upprättades ett nationellt program för övervakningen av Sveriges kustfågelfauna. 200 fasta rutor slumpades fram i kustområden med öar. I dessa områden har, som beskrivits ovan, alla kustfåglar räknats årligen i maj. Resultatet visar att skarven är skärgårdens vanligaste fågel (Gezelius, L. & Jussila, V. 2019)

Vid den senaste större inventeringsomgången som genomfördes 2018–2020 bedömdes Östergötland hysa cirka 6500 par fördelat på 15 kolonier. Drygt 70 % av de häckande paren finns längs kusten. Längs den östgötska kusten finns idag fem större skarvkolonier, varav tre i Bråviken. Det är vid kusten som den största populationsökningen har skett och antalet häckningar har ökat från som mest cirka 2800 par kring sekelskiftet till omkring 4600 par idag.

Enligt Naturvårdsverkets nationella förvaltningsplan för skarv framgår det att genom att multiplicera antalet häckande par med fem (två vuxna,

1–2 ungar samt ännu ej häckande vuxna) kan skarvbeståndets beräknade storlek efter häckning inkluderat bortfall genom dödlighet räknas fram.

Utgående från antalet häckande par år 2018 (4600 par) bedöms totalpopulationen i Östergötland läns skärgård till drygt 23 000 skarvar.

Tidigare skyddsjakter

Länsstyrelsen Östergötland har sedan 1990 beviljat skyddsjakt efter skarv i olika omfattningen. Sedan 2017 har flertalet fleråriga skyddsjaksbeslut fattats i både Östersjön samt större insjöar. Från 2017 har antalet beviljade skarvar som får fällas med stöd av skyddsjaksbeslut i Östergötland ökat med 130%. Inventeringar tyder på att skarvbeståndet har fortsatt att växa trots den genomförda skyddsjakten. Östergötlands Fiskareförbund har beviljats att få fälla högst 500 skarvar årligen sedan 2017 för att skrämma skarven i närheten av fiskeredskap.

Från 2017 fram tills idag har det fällts årligen mellan 683 och 1613 skarvar enligt de rapporter som inkommit till Länsstyrelsen i hela Östergötland, varav drygt 350–400 har fällts årligen i skärgården de senaste tre åren.

Förvaltningsplan

År 2022 tog Länsstyrelsen Östergötland fram en regional förvaltningsplan för skarv. Den regionala förvaltningsplanen är framtagen som ett komplement till den nationella förvaltningsplanen. Syftet med den nationella förvaltningsplanen är inte att förvalta själva arten i naturvårdande syfte, utan mer riktat mot de konflikter som uppstått i relation till fisket. En stor del av ansvaret för förvaltningen av skarv är delegerad från Naturvårdsverket till Länsstyrelserna. Detta för att förvaltningen ska ske regionalt, där lokalkännedomen är större.

Förvaltningsplanen för skarv i Östergötland antogs genom beslut i viltförvaltningsdelegationen den 21 juni 2022.

Vid framtagandet av den regionala förvaltningsplanen inhämtades externa yttranden för regionala och lokala synpunkter. Av yttrandena framgick ett behov av en regional förvaltningsplan och åtgärder för att minska skarvens påverkan. Skyddsjakt som åtgärd ansågs vara nödvändigt inom områden där skarven orsakar skada.

I förvaltningsplanen finns mål om att motverka allvarlig skada på fiske, fiskeredskap, egendom och skogsproduktion orsakade av skarv samt att skarvens påverkan på fiskbestånd som är rödlistade eller extra betydelsefulla (rovfiskearter) för ekosystem ska motverkas. Det framgår

också att skarvens bevarandestatus för närvarande är så gynnsam att förvaltningen kan koncentreras till att framför allt minska och/eller förebygga allvarlig skada. Vilket bör i möjligaste mån bedrivas genom utveckling av störningsåtgärder och skydds jakt. En av åtgärderna är att fatta beslut om utökad skydds jakt efter skarv inom viktiga föryngringsområden för fisk.

Påverkan på fiske och fiskbestånd

Skarven har en negativ påverkan på fiskbestånden och därför också en negativ påverkan på både yrkes- och fritidsfisket. Skarven ses som en konkurrent om resursen och man anser att det ökade antalet individer av skarv leder till så pass omfattande konsumtion av fisk att det påverkar fiskbestånden negativt. Fiskätande sjöfåglar i toppen av näringskedjan kan påverka ekosystem genom att reglera fiskpopulationer och förändra fiskesamhällens struktur (Ovegård 2017).

Skarven äter i snitt 500 g fisk per dygn (Ovegård 2017). Det betyder att skarvbeståndet i Östergötlands län konsumerar 10–20 ton fisk per dygn. Skarven är en generalist och äter den fisk som är lättast att fånga för tillfället. Undersökningar visar (Ovegård 2017) att det för vissa fiskarter sker konkurrens med yrkes- och fritidsfisket. Enligt dessa tog skarvarna 10 % och 44 % av den mängd och storlekar som yrkesfisket fångar av ål, flundra, strömming, abborre, gädda och sik i Mönsterås respektive Karlskrona skärgårdar. Denna direkta konkurrens beräknades minska fiskets fångster med mindre än 10 % för alla arter, förutom flundra (>30%) och abborre (2-20 %). När predationen av mindre fisk inkluderades i beräkningarna minskades fångsterna för abborre med 13-34 % och för gädda 8-19 %. Konkurrenten mellan skarv och fiske varierade mellan de två områdena och för olika arter av fisk, men studien visar att skarvars predation lokalt kan konkurrera och ha negativ påverkan på vissa fisken. Analysen visade att skarvar generellt har en negativ effekt på fisk och att förvaltningsåtgärder för att minska predationen har positiva effekter på fisk.

Yrkesfiske

Skarvar fiskar gärna i och omkring fiskeredskap då fisken i redskapen utgör en stor attraktionskraft hos skarvar. Det är framför allt tre olika typer av skador på yrkesfisket som skarven åstadkommer. Skador på redskap uppstår när skarven plockar fisk från näten samt när skarven fastnar och dör i redskapen vilket leder till hål i näten samt ett extra arbete för fiskaren att lossa skarven. Skador på redskap kan också leda till att fisk smiter ur redskap där skarven haft hål i maskorna. Skarven kan även skada fångsten genom sin vassa näbb vilket leder till att fisken inte blir säljbar. Slutligen uppstår en konkurrenssituation under skarvens

födösök i närheten av fiskeredskap och skrämmer bort övrig fisk, vilket har en negativ påverkan på fångsten.

Undersökningar visar på att det främst är en ekonomisk förlust på grund av konkurrensen av resursen som oroar de flesta yrkesfiskare. Samma studie visar att det är svårt att värdera skarvens inverkan i relation till andra faktorer men att den kan vara en utlösande faktor till att verksamheten upphör (Strömberg et al. 2012).

Fritidsfisket

Abborre, gädda och gös är de mest eftertraktade fiskarna för fritidsfisket och samtliga har en negativ utveckling i Östergötlands skärgård. Skarven ses som en konkurrent om resursen för fritidsfisket. Dess påverkan på bestånden är svår att bedöma men går inte att utesluta. För de företag som bedriver fiskeguidning kan konkurrensen innebära en ekonomisk förlust, vilket även är fallet för dom som hyr ut stugor och båtar till gästande sportfisketurister.

Fiskbestånd

Det finns många studier på skarvens påverkan på fiske och fiskbestånd och resultaten skiljer sig mellan olika arter och platser. I vissa fall tycks bestånden utan problem växa ikapp skarvarnas predation medan predationen i andra fall lett till att bestånden minskat påtagligt och/eller ändrat storlekssammansättning.

Under lekperioden på våren samlas många av kustens fiskar på grunt vatten i stora ansamlingar. Dessa grunda områden passar optimalt för skarven att jaga i och ansamlingarna av fisk lockar skarv till områdena. Detta fiske stör leken och ett betydande antal lekfiskar fångas. Därför är det extra viktigt att lokalisera dessa områden och begränsa antalet skarv som konsumerar lekfisk under lekperioden.

Bestånden av abborre, gädda och gös har alla en negativ utveckling längs stora delar av ostkusten och så även i Östergötlands kustområden. Beståndsutvecklingen av gädda och gös är mycket oroande och arterna har helt försvunnit från en betydande del av deras ursprungliga förekomstområden. Även om det ser lite ljusare ut för abborren så har bestånden längs kusten en negativ trend och just abborre har visat sig kunna vara extra känsliga för predation av skarv. Abborre, gädda och gös är viktiga predatorer i Östersjön och en nedgång av dessa bestånd får ekologiska effekter på näringskedjan. Det innebär mer trådalger vilket leder till avsaknad av större vegetation som blåstång och ålgräs. Livskraftiga rovfiskbestånd är därför viktiga för att upprätthålla en god habitatkvalitet.

I Östergötland finns det 20st inrättade fredningsområden för fisk där fisket är begränsat. Det kan gälla hela året om eller mellan specifika

datum. Syftet med fredningsområden är bland annat att skydda lekområden för gädda, gös och abborre.

Motivering till beslut

I ett led att uppfylla målen i den regionala förvaltningsplanen för skarv och för att minska skarvens påverkan på fiskbestånd bedömer Länsstyrelsen att det föreligger behov av skydds jakt efter skarv i Östersjön inom Östergötlands län. Enligt 29§ jaktförordningen (1987:905) får Länsstyrelsen ge tillstånd till skydds jakt om förutsättningarna enligt 23 a § är uppfyllda. Bedömningen innefattar huruvida allvarlig skada uppstått eller kan uppstå, om det finns någon annan lämplig åtgärd än skydds jakt och om skydds jakten försvårar upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus för arten i dess naturliga utbredningsområde.

Bedömning av skydds jaktens påverkan av skarvens bevarandestatus i dess naturliga utbredningsområden

Storskarven förekommer i Sverige med två olika underarter. Det är dels den häckande formen *Phalacrocorax carbo sinensis* (ofta benämnd mellanskarv) och dels formen *Phalacrocorax carbo carbo* ("Atlantisk storskarv") som häckar längs norska kusten men också på Kolahalvön. Delar av det sistnämnda beståndet övervintrar i Östersjön.

Naturvårdsverket har i Nationell förvaltningsplan för skarv (2014) uttalat följande: "Naturvårdsverket gör bedömningen att skarven uppfyller kriterierna för gynnsam bevarandestatus i så måtto att artens populationsstorlek och populationstrend varit starkt ökande under lång tid, att dess geografiska utbredningsområde har utökats mycket kraftigt under de senaste decennierna, att arten har en mycket livskraftig totalpopulation samt att det finns gott om lämpliga livsmiljöer för artens häckning respektive födosök. Skarven torde under överskådlig framtid inte vara i behov av ytterligare skydds- eller bevarandeåtgärder"

Länsstyrelsen bedömer att en skydds jakt enligt detta beslut inte skulle försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos skarvens bestånd i dess naturliga utbredningsområde.

Bedömning av andra lämpliga lösningar

En förutsättning för att skydds jakt ska beviljas är vidare att det inte finns någon annan lämplig lösning. Länsstyrelsen anser därmed att det är viktigt att pröva preventiva åtgärder innan beslut om skydds jakt kan bli

aktuellt. Skador orsakade av skarv på fisk och fiskeredskap bör i första hand minimeras genom utveckling av fiskeredskapen.

I nuläget finns dock inga sådana redskap att tillgå. Länsstyrelsen konstaterar att det inte finns någon annan lämplig lösning i nu aktuellt fall.

Bedömning av allvarlig skada

Utifrån i ärendet presenterad forskning bl.a. Ovegårds undersökning år 2017 och Sture Hanssons artikel ICES Journal of Marine Science samma år, är det enligt Länsstyrelsens uppfattning visat att skarven äter stora mängder fisk och att skarvens predation i länets del av Östersjön bidrar till att skador uppkommer på för fisket väsentliga arter, storlekar och fiskeredskap. Det som skyddsjakten avser att skydda har stor ekonomisk betydelse för fisket. Fisket i området utgörs både av licensierat fiske samt sport- och fritidsfiske.

När det gäller det ekonomiska bortfallet genom utebliven eller skadad fångst, skador på redskap och liknande bedömer Länsstyrelsen utifrån det ovan redovisade att det rör sig om allvarlig skada och betydande ekonomiska skador vilket motiverar Länsstyrelsens beslut om skydds jakt.

Vid fasta och rörliga fiskeredskap

Syftet med skyddsjakten vid fiskeredskap och fiskodlingar är att göra skarvarna rädda för att födosöka i anslutning till dessa. Yrkesfisket i Östergötlands skärgård bedrivs uteslutande med fasta och rörliga fiskeredskap. Skarv har en direkt negativ ekonomisk påverkan på fisket genom predation och genom att de skadar levande fisk. I skärgården bedrivs även fritidsfiske med framförallt rörliga redskap vilka påverkas på samma sätt. Fritidsfisket i Östergötlands skärgård representerar stora ekonomiska värden, vilka på motsvarande sätt påverkas allvarligt av skarv.

Inom fredningsområden för fisk, samt av Länsstyrelsen angivna förnygringsområden för fisk

För många kustbestånd av sötvattensarter (gädda, abborre, gös m.fl.) är antalet lekplatser en begränsande faktor för beståndens storlek. De områden där lekplatser finns har därför stor betydelse. Några av de viktigaste lekplatserna har beslutats som fredningsområden där allt fiske är förbjudet under lekperioden. Dessa lek- och uppväxtområden är trånga, grunda vatten som väl passar skarvens fiske eftersom fisken har svårt att undkomma.

Periodvis stora ansamlingar av fisk och miljöer som är lämpade för skarvens jaktteknik leder till att ett betydande antal skarvar fiskar i dessa områden. Svaga kompensatoriska effekter vid predation gör att detta fiske riskerar leda till allvarlig skada på bestånd av storvuxen gädda, gös, öring och abborre, liksom till risk för allvarlig skada genom att hämma återetablering av dessa arter i de delar av skärgården där dessa arter drabbats av reproduktionsstörningar.

På abborrbestånd

Utifrån i ärendet presenterad forskning är det tydligt att skarven påverkar länets bestånd av abborre negativt och därmed orsakar fisket en allvarlig ekonomisk skada. Skydds jakt är därför motiverad i hela länets kustområde.

Skydds jaktens omfattning

Vid beslut om skydds jakt måste antalet fåglar att fälla ställas i relation till skadan som ska begränsas (se EU-kommissionens vägledning Great cormorant – Applying derogations under Article 9 of the Birds Directive 2009/147/EC, sid 15). Länsstyrelsen anser att medgiven skydds jakt är balanserad och kontrollerad och därmed förenlig med artikel 9.1 i EU:s direktiv (79/409/EEG) om bevarande av vilda fåglar.

Med hänsyn till den risk för allvarlig skada på fiske som föreligger, gör länsstyrelsen bedömningen att medgivet antal enligt detta beslut inte överskrider det antal som är rimligt i syfte att begränsa skadan.

Ett av områdena (Licknevarpefjärden) är utpekad som Natura 2000-område enligt EU:s fågeldirektiv. I bevarandeplanen anges skarv som en karaktäristisk art för området. Skarv är dock inte utpekad som en art vars bevarande är särskilt prioriterad inom området. Då skydds jakten inte bedöms försvåra upprätthållandet av artens gynnsamma bevarandestatus i området bedömer Länsstyrelsen att verksamheten inte kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken.

Tidpunkt för skydds jakten

Den nuvarande jaktlagstiftningen tillåter enligt jaktförordningen Bilaga 4 skydds jakt på skarv inom fredningsområden för fisk under tiden 1 augusti – 28 (29) februari på enskilt initiativ. Den angivna tidsperioden innebär att det är svårt att freda viktiga föryngringsområden för fisk från predation av skarv under fiskarnas lekperiod, då lekperioden inte sker under den tiden på året.

Aktuellt beslut är ett komplement till den skydds jakt som får bedrivas på enskilt initiativ enligt jaktförordningen bilaga 4, för att täcka upp större del av året som skarvarna anses utgöra extra stor skada inom känsliga

föryngringsområden för rödlistade och extra betydelsefulla fiskarter som abborre och gädda.

En del av nu beviljad jakt gäller under häckningstid. Det finns inte något förbud mot skydds jakt under häckning, varken i fågeldirektivet eller i svensk lagstiftning, utan en avvägning får göras mot behovet av skyddsjakten och risken för onödigt lidande/etiska aspekter.

Eftersom viss jakt medges under häckningstid enligt detta beslut har Länsstyrelsen bedömt att jakt i närheten till skarvkolonier, samt jakt i närhet till kända bon av havsörn och fiskgjuse ska undantas för att inte störa den känsliga häckningen. Genom skyddsavståndet bedömer Länsstyrelsen att jakten inte ger upphov till några negativa effekter på skarvars eller andra känsliga arters häckning.

Länsstyrelsen bedömer att skydds jakt inom utvalda områden i begränsad omfattning är nödvändig för att freda fisk från predation av skarv under större del av föryngringsperioden.

Verkställighetsförordnande

Mot bakgrund av de intressen som motiverar skyddsjakten och då det föreligger risk för skada på fiske bör beslutet kunna genomföras skyndsamt. Det är nödvändigt för att förhindra de skadeproblem som annars riskerar att uppstå. Länsstyrelsen bedömer därför att det finns skäl att med stöd av 59 § jaktförordningen föreskriva att detta beslut ska gälla även om det överklagas.

Bestämmelser som beslutet grundas på

Bestämmelser om användning av blyhagel i eller inom 100m ifrån våtmark. REACH-förordningen (Europaparlamentets och rådets förordning 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier).

Jaktlagen (1987:259)

5 § Var och en skall visa viltet hänsyn. Idrottstävlingar och annan liknande friluftsvksamhet i marker där det finns vilt skall genomföras så att viltet störs i så liten utsträckning som möjligt.

Viltet får inte ofredas och inte heller förföljas annat än vid jakt. Förbudet hindrar dock inte att lämpliga åtgärder vidtas av markinnehavaren i syfte att motverka skador av vilt, om sådana skador inte kan motverkas på annat tillfredsställande sätt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om förbudet att ofreda viltet och om villkoren för att trots förbudet vidta åtgärder som avses i andra stycket. *Lag (2001:443)*.

12 § På allmänt vatten, som gränsar till en fastighets strand, har fastighetsägaren jakträtt intill etthundra meter från strandlinjen. Om detta skulle medföra att flera fastighetsägare får jakträtt på samma vattenområde, skall var och en av dem ha jakträtt på den del av området som är närmast hans strand.

På annat allmänt vatten liksom på sådana holmar, klippor och skär, som inte hör till något hemman, får jakt bedrivas endast efter särskilt tillstånd. Regeringen eller, efter regeringens bestämmande, länsstyrelsen bemyndigas att genom beslut i det särskilda fallet eller genom föreskrifter meddela tillstånd.

27 § Jakten skall bedrivas så att viltet inte utsätts för onödigt lidande och så att människor och egendom inte utsätts för fara.

Jaktförordningen (1987:905)

9 b § I föreskrifter eller beslut som avses i 11, 14 och 15 §§, 20 § 2 samt 21, 23 a-23 d, 24, 24 c, 29 och 31 §§ ska det anges

1. vilka arter som berörs och antalet djur som får fällas,
2. vilka medel och metoder som får användas,
3. vilken tid och vilket område som avses,
4. de villkor som i övrigt behövs för att så långt som möjligt undvika skador eller olägenheter av betydelse för den berörda artens bestånd, och
5. den kontroll som kommer att ske.

10 § Vid jakt får vapen och andra jaktmedel användas endast i den utsträckning och på det sätt som anges i denna förordning eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av förordningen. Förordning (2019:174).

21 § Utöver vad som följer av 20, 20 a och 20 b §§ får den myndighet som beslutar om jakten i det enskilda fallet besluta om undantag från förbudet i 31 § första stycket jaktlagen (1987:259) i fråga om jakt efter björn, varg, järv, lo, utter, valar och fladdermöss samt när det är fråga om jakt som avses i 24 § eller 31 § första stycket 1 denna förordning. I övriga fall får länsstyrelsen besluta om sådana undantag. Om flera län är berörda och det är länsstyrelsen som beslutar om undantag, prövas frågan av länsstyrelsen i det län där huvuddelen av marken är belägen.

I fråga om vilda fåglar, björn, varg, järv, lo, utter, bäver, mård, iller, skogshare, vikare, valar och fladdermöss samt i fråga om andra vilt levande djurarter som har markerats med N, n eller F i bilagan till artskyddsförordningen (2007:845) får undantag medges endast om

1. det inte finns någon annan lämplig lösning,
2. upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde inte försvåras, och
3. undantaget behövs för att en sådan begränsad jakt som avses i 23 c § ska kunna genomföras eller behövs av något sådant skäl som anges i 23 a § eller 31 § första stycket denna förordning. Förordning (2018:632).

23 a § Om det inte finns någon annan lämplig lösning, och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, får beslut om jakt som avses i 23 b, 24, 25 och 29 §§ meddelas

1. av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön,
2. av hänsyn till flygsäkerheten,
3. för att förhindra allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom, eller
4. för att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana djur eller växter.

Ett beslut som avses i första stycket får även avse rätt att göra ingrepp i fåglars bon eller förstöra fåglars ägg.
Förordning (2009:1265).

29 § Om förutsättningarna enligt 23 a § är uppfyllda för andra djur än björn, varg, järv, lo, säl eller örn, får länsstyrelsen ge tillstånd till skyddsjakt. Länsstyrelsen ska i beslutet om tillstånd bestämma hur man ska förfara med ett fångat eller dödat djur av en art som avses i 33 § första stycket.

Om beslutet rör arter som annars är fredade, är länsstyrelsen skyldig att årligen till Naturvårdsverket lämna de uppgifter om jakten som verket begär. Förordning (2021:334).

47 § Genom beslut i det enskilda fallet eller genom föreskrifter får länsstyrelsen meddela tillstånd till jakt på sådant allmänt vatten och sådana holmar, klippor och skär som avses i 12 § andra stycket jaktlagen (1987:259).

När enskilda jakttillstånd meddelas, bör företräde ges åt personer som är fast bosatta i skärgården eller vid kusten och som har erfarenhet av jakt och goda kunskaper om djurlivet och naturförhållandena i dessa områden. Förordning (2000:1216).

59 § Polismyndigheten, länsstyrelsen och Naturvårdsverket får förordna att beslut enligt denna förordning skall gälla utan hinder av att det har överklagats. Förordning (1994:108).

Övriga upplysningar

Sedan den 16 februari 2023 gäller ett utökat förbud, som beslutats av EU-kommissionen, mot att skjuta med blyhagel i eller inom 100m från våtmark. Det nya förbudet innebär även att en mer omfattande definition av våtmarker används. Naturvårdsverket kommer löpande uppdatera informationen på dess hemsida gällande det nya förbudet.

Information

Allmänt vatten och jakträppen

Lagen (1950:595) om gräns mot allmänt vattenområde; Till fastigheter hör allt vatten inom 300 m från fastlandet eller från ö av minst 100 m längd. På de ställen där kurvan för tre meters djup går längre ut än 300 m ingår allt vatten inom denna djupkurva. Regeln innebär att allt vatten inom 300 m från stranden räknas som enskilt. Man bortser då från landbildningar under 100 m längd. Längden räknas i rät linje, fågelvägen, mellan de från varandra mest avlägsna punkterna på ön, oavsett om denna linje på sina ställen går över inträngande vattenytor. Vid en landbildning så liten att den kan inskrivas i en cirkel med mindre diameter än 100 m börjar allmänt vatten således vid strandlinjen. Enligt jaktlagens 12 § gäller dock att på sådant allmänt vatten, som gränsar till en fastighets strand, har fastighetsägaren jakträppen intill ett hundra meter från strandlinjen.

Skyddade områden där jakt inte får bedrivas utan särskilt tillstånd (Natura 2000-områden, fågelskyddsområden, naturreservat)

Följande karttjänst från Naturvårdsverket kan användas för att söka information om dessa områden: Skyddad natur (naturvardsverket.se)

Även fastighetsgränser är möjliga att se i karttjänsten.

Kungörelsedelgivning

Delgivning av detta beslut sker genom kungörelsedelgivning enligt 49 § delgivningslagen (2010:1932) inom 10 dagar i Post och inrikes tidningar. Beslutet finns under överklagandetiden tillgängligt hos Länsstyrelsen i Östergötlands län, Östgötagatan 3, Linköping samt på Länsstyrelsens webbsida www.lansstyrelsen.se/ostergotland.

Delgivning anses ha skett när två veckor förflutit från dagen för detta beslut, om kungörande och övriga föreskrivna åtgärder skett i rätt tid.

Ni kan överklaga beslutet

Se bilaga med överklagandehänvisning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av enhetschef Marie Larsson med vilthandläggare Jim Forsberg som föredragande. I den slutliga handläggningen har naturvårdshandläggare Adam Bergner, vattenekolog Lars Gezelius, länsjurist Kjell Hemblom samt länsfiskekonsulent Jörgen Dahlin medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia till

Naturvårdsverket
Polismyndigheten Region Östergötland
Kustbevakningen
Havs- och vattenmyndigheten
Länsstyrelsen i Södermanlands län
Länsstyrelsen i Kalmar län
Söderköpings kommun
Norrköpings kommun
Valdemarsviks kommun
Jägarförbundet Östergötlands län
Viltförvaltningsdelegationen Östergötlands län
Östergötlands Fiskareförbund
Sportfiskarna
Birdlife Sverige
Östergötlands Ornitologiska Förening

Bilagor

1. Överklagandehänvisning förvaltningsrätten
2. Jaktområden

Kontaktuppgifter till Länsstyrelsen

Kontakta oss via e-post ostergotland@lansstyrelsen.se, postadress Länsstyrelsen Östergötland, 581 86 Linköping, eller ring vår växel 010-223 50 00.

Vår webbadress är lansstyrelsen.se/ostergotland.

Ni kan överklaga beslutet hos förvaltningsrätten

Om ni inte är nöjda med Länsstyrelsens beslut, kan ni skriftligen överklaga beslutet hos förvaltningsrätten.

Hur överklagar vi beslutet?

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska ni lämna eller skicka er skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Östergötland antingen via e-post; ostergotland@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Östergötland, 581 86 Linköping.

Tiden för överklagande

Ert överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag ni fick del av beslutet. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ert överklagande kan ni be att få ytterligare tid till att utveckla era synpunkter och skälen till att ni överklagar. Sedan är det förvaltningsrätten som beslutar om tiden kan förlängas.

Ert överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som ni överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur ni vill att beslutet ska ändras.
- Varför ni anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Skriv också följande uppgifter, om ni inte tidigare lämnat dem:

- Person- eller organisationsnummer.
- Telefonnummer där ni kan nås dagtid (med undantag för nummer som avser ett hemligt mobilabonnemang som behöver uppges endast om rätten begär det).
- E-postadress.
- Annat som har betydelse för att domstolen ska kunna nå er.

Om ni har handlingar som ni anser stödjer er överklagan så bör ni bifoga kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om ni behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om ni anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt er ska ombudet underteckna skrivelsen samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer. Ombudet bör också bifoga en fullmakt.

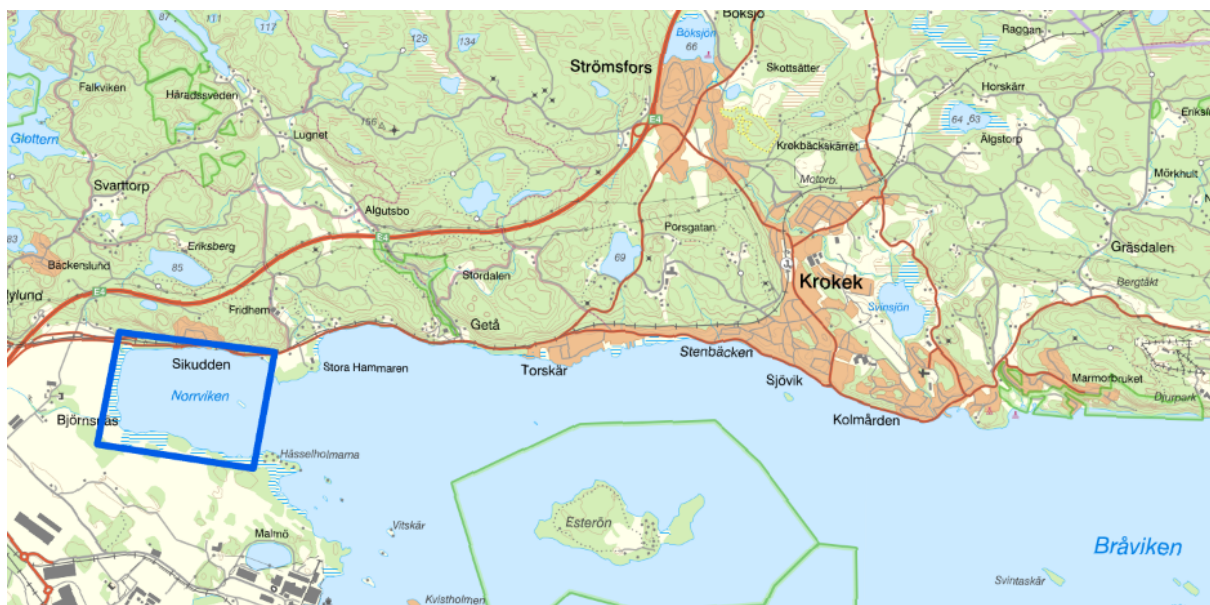
Behöver ni veta mer?

Har ni ytterligare frågor kan ni kontakta Länsstyrelsen via e-post, ostergotland@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-223 50 00. Ange diarienummer 1485-2023.

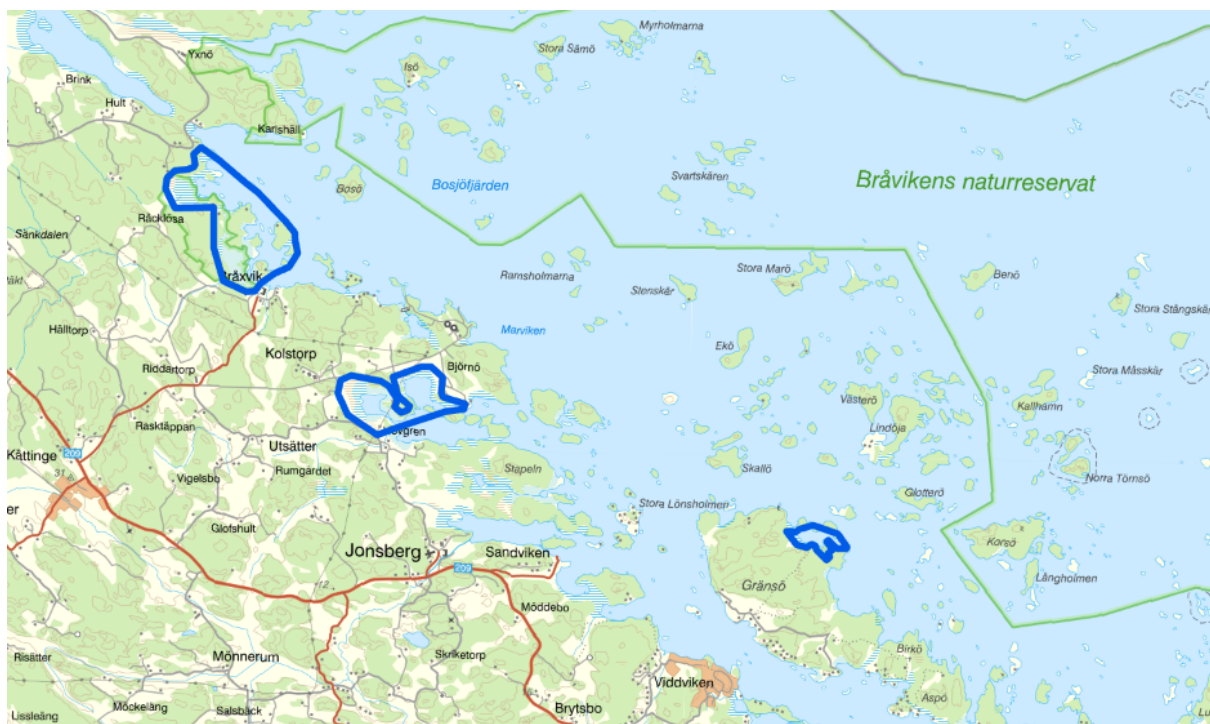
Områden där jakt får bedrivas inom fredningsområden för fisk, samt av Länsstyrelsen angivna föryngringsområden för fisk.

Blå = fiskfredningsområden

Röda = lekområden för fisk

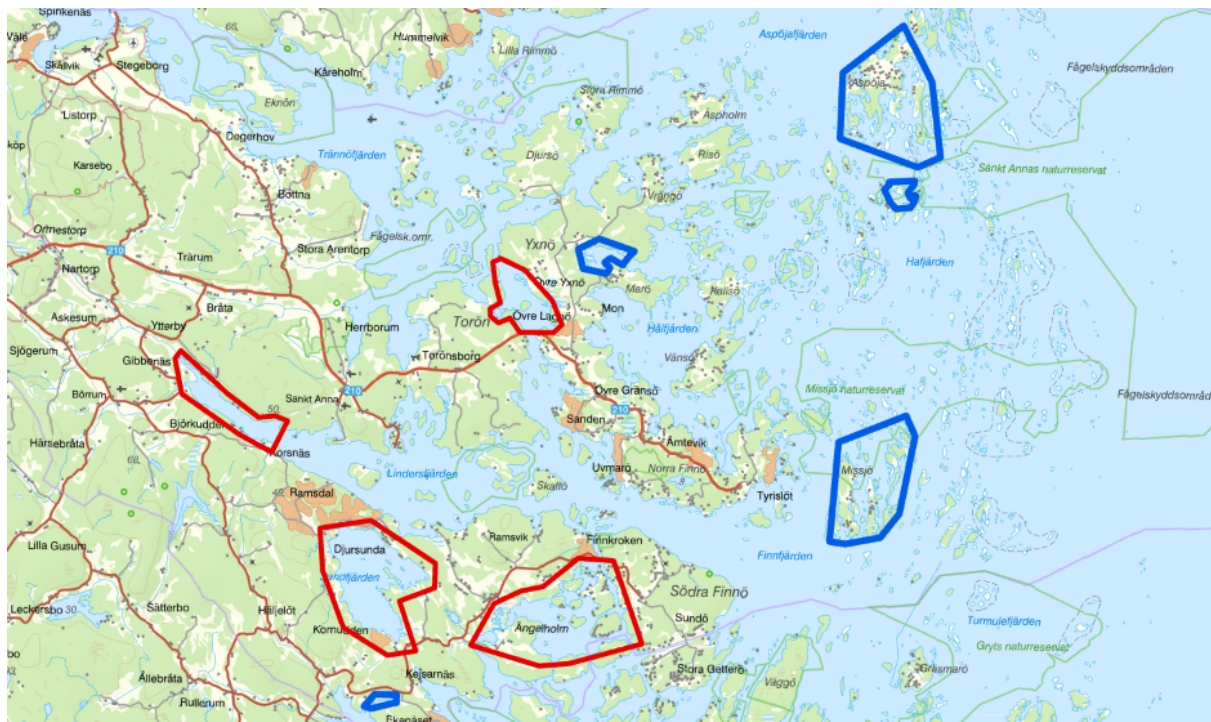
1, Norrviken, Norrköpings kommun

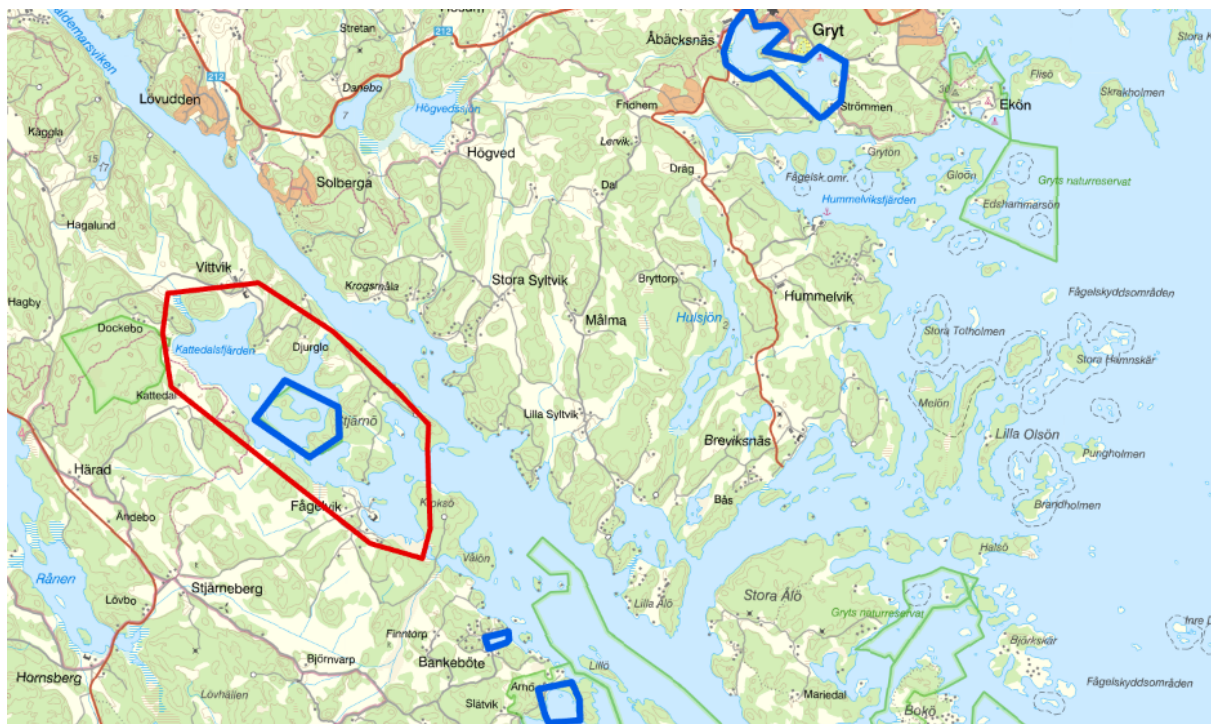
2, Bråxvik & Ramnö och Utsättersfjärden, Grånsö, Norrköpings kommun

3, Mem, Slätbaken, Norrköpings och Söderköpings kommun

4, Yxnö Glo, Lammskär, Missjö, Övre Lagnö, Gropviken, Sandfjärden, Dalsfjärden, Flagen, Lillnäsvisken, Söderköpings och Valdemarsviks kommun

5, Kyrkviken, Stjärnö, Kattedalsfjärden, Bankebötevik, Arnö, Valdemsarviks kommun

6, Licknevarpefjärden, Långviken, Torrö, Edsviken, Kråkviken, Österfjärden-Båtsaviken, Valdemsarviks kommun

Hur man överklagar

FR-03

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För en part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från den dag domstolen meddelade beslutet.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska

ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.